

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОГО ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ НА УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

д.е.н., проф. **Дергачова В.В.**, аспірант **Кузнєцова К.О.**
Національний технічний університет України «КПІ» (Україна)

Соціально-економічна стабільність суспільства, забезпечення сталого розвитку економіки і підвищення якості життя населення значною мірою залежить від надійності та ефективності функціонування енергетичного ринку України. На сьогодні провідні країни світу розробляють нову ідеологію функціонування енергетичної галузі для надання безпечного, надійного, економічно доцільного та екологічно прийняттого енергозабезпечення. Електроенергетика України має достатні потужності генерації та розвинену мережу постачання електроенергії споживачам, однак існуючі проблеми, зумовлені технологічною відсталістю, зношеністю її основних фондів, недосконалістю системи управління, непрозорою нормативно-правовою базою тощо, наближають її до кризового стану. Таким чином, актуальним стає питання реформування енергетичного ринку України на основі його лібералізації з метою створення повноцінного конкурентного середовища, стимулювання залучення інвестицій, поліпшення фінансово-економічного стану підприємств.

Енергетична система України за розміром займає шосте місце в Європі після Німеччини, Франції, Італії, Іспанії і Великобританії. За потужністю ТЕС країна займає п'яте місце. До складу Об'єднаної енергетичної системи (ОЕС) України входять: 4 АЕС (15 діючих реакторів), 14 ТЕС, 7 ГЕС, 3 ГАЕС, 97 ТЕЦ, малі ГЕС, ВЕС та інші, 23 тис. км магістральних і міждержавних електричних мереж, 134 підстанції і 996 тис. км розподільних мереж [1]. Встановлена потужність українських електростанцій за складає 53,8 ГВт (2012 р.), виробництво електроенергії – 198,1 млрд. кВт·год [2]. Вся електроенергія продається на оптовому ринку електроенергії (ОРЕ), оператором якого виступає державне підприємство «Енергоринок».

Модель ринку електроенергії, яка функціонує в Україні – це модель єдиного покупця. Принцип її діяльності полягає в тому, що конкуренція виникає між окремими незалежними виробниками електроенергії, які продають її єдиному посереднику (монополісту) – закупівельному агентству – який, у свою чергу, продає її далі – постачальникам, які реалізують електроенергію споживачам на власній ліцензійній території. Єдиним конкурентним сегментом ринку електроенергії на сьогодні є тепла генерація, яка працює за ціновими заявками за принципом «на добу вперед».

Демонізація енергетичних ринків вже стала важливим елементом ринкових перетворень у світовому розвитку електроенергетики. Швидкість і поступовість переходу від монопольної до конкурентної форми організації відрізняються, залежно від країн. Різними є і функціонуючі моделі ринку (залежно від ступеня конкуренції), проте жодна з моделей електроенергетичного ринку не існує в чистому вигляді.

У практиці багатьох країн ще збереглися вертикально-інтегровані регульовані монопольні компанії. Так, Франція і Японія, енергетика яких, більшою мірою, забезпечується атомною енергією фактично не проводять стрімкого реформування галузі. Модель «конкуренція на оптовому і роздрібному ринках» обрана ЄС для створення внутрішнього ринку електроенергії, а також вона передбачена в програмах реформ Фінляндії, Німеччини, Японії, Нідерландів та Португалії [1]. Від діючої моделі ринку електроенергії Україна планує відмовитися на користь моделі двосторонніх договорів і балансує ринку – ДБРР (у період з 2013 р. до 2016 р.). Однак, на нашу думку, ринку електроенергії України необхідно для початку перейти до більш простої схеми функціонування – моделі оптової конкуренції. Вона передбачає можливість для постачальників електроенергії купувати її у будь-якого виробника, на власний вибір. Крім

того, вони будуть мати вільний доступ до ліній електропередач, а також кожен постачальник буде мати власну ліцензійну територію, на якій буде здійснювати свою діяльність.

Для того, щоб знизити залежність пропозиції на ринку електроенергії від рівня технологічної та ресурсної складових енергетичної безпеки необхідно забезпечити доступ енергетичних підприємств до різних джерел інвестиційних ресурсів, де не тільки держава може виступати інвестором енергетичних підприємств. Потенціал інвестування як приватними компаніями, так і за допомогою залучення різних фінансових інструментів величезний. Розробка стратегій інвестування в даному сегменті допоможе усунути недоліки запропонованої моделі ринку.

Україна, на шляху загальних реформ і, зокрема, перетворень в енергетичній галузі, повинна використовувати досвід розвинутих країн світу, які вже опинилися на вищому щаблі розвитку. Особливу увагу необхідно звернути на організацію нового конкурентного ринку електроенергії, модернізацію електромереж, в тому числі і міждержавних мереж для забезпечення експорту української електроенергії, надання їм нової якості.

1. Національна безпека і оборона, №6 (135). – 2012. – Український центр економічних та політичних досліджень імені Олександра Разумкова. – С. 17.

2. Офіційний веб-сайт Міністерства енергетики та вугільної промисловості України. – 2013. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mpe.kmu.gov.ua/fuel/control/uk/index>.

Дергачова, В.В. Формування конкурентного енергетичного ринку України на умовах сталого розвитку [Текст] / В.В. Дергачова, К.О. Кузнєцова // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6–8 травня 2014 р. / За заг. ред. О.В. Прокопенко. - Суми : СумДУ, 2014. - Т.1. - С. 16-18.